

УДК 349.42

DOI: <https://doi.org/10.33098/3083-726X.2026.1.33.178-187>

АДАПТАЦІЯ ДО ВИМОГ ЄС ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОБ'ЄДНАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ

Коваленко Тетяна*

*професор кафедри земельного та аграрного права, доктор юридичних наук, професор, Навчально-науковий інститут права Київського національного університету імені Тараса Шевченка (м. Київ, Україна) ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7103-6209>

Статтю присвячено аналізу сучасного стану та перспектив адаптації до *acquis* ЄС правового регулювання утворення та діяльності об'єднань сільськогосподарських товаровиробників в Україні на виконання Угоди про асоціацію.

На основі проведеного дослідження приписів Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 1308/2013 від 17 грудня 2013 року про спільну організацію ринків сільськогосподарських продуктів та скасування регламентів Ради (ЄЕС) № 922/72, (ЄЕС) № 234/79, (ЄС) № 1037/2001 і (ЄС) № 1234/2007 та Делегованого Регламенту Комісії (ЄС) 2016/232 від 15 грудня 2015 року, що доповнює Регламент (ЄС) № 1308/2013 Європейського Парламенту та Ради щодо певних аспектів співпраці виробників, виявлено специфіку правового механізму визнання організацій виробників, асоціацій організацій виробників та міжгалузевих організацій в сільськогосподарських галузях в Європейському Співтоваристві.

У статті з'ясовано, що на виконання Угоди про асоціацію проект закону України про об'єднання сільськогосподарських товаровиробників (реєстраційний № 8149) було прийнято за основу ще два роки тому згідно з Постановою Верховної Ради України від 2 травня 2023 року, проте він містить низку критичних юридичних дефектів (надмірна імплементація приписів Регламенту № 1308/2013 без врахування існуючого в Україні нормативно-правового регулювання; істотні розбіжності між проектом закону України про об'єднання сільськогосподарських товаровиробників та Регламентом № 1308/2013; істотні юридичні дефекти термінологічного апарату; наявність корупціогенних факторів; відсутність специфіки правового регулювання відносин на період воєнного стану). Авторка обґрунтовує необхідність істотного доопрацювання проекту закону України про об'єднання сільськогосподарських товаровиробників в частині усунення корупціогенних факторів та узгодження його приписів із національним законодавством та термінологією, із Регламентом Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 1308/2013 та Делегованим Регламентом Комісії (ЄС) 2016/232.

Ключові слова: *acquis communautaire* ЄС, аграрне законодавство, адаптація, об'єднання сільськогосподарських товаровиробників, сільськогосподарське підприємство, сільськогосподарське виробництво, сільськогосподарський товаровиробник, юридичні дефекти.

© Коваленко Т., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0

Коваленко Т. Адаптація до вимог єс правового регулювання об'єднання сільськогосподарських товаровиробників. *Art of Justice*. Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила, 2026. Вип. 1 (33). С. 178-187. DOI: <https://doi.org/10.33098/3083-726X.2026.1.33.178-187>

Постановка проблеми

Відповідно до Програми діяльності Кабінету Міністрів України, яка затверджена Постановою Уряду України від 10 вересня 2025 р. № 1173, однією з програмних цілей є забезпечення ефективної координації процесів європейської та євроатлантичної інтеграції України, підготовка та проведення переговорів щодо вступу до ЄС.

Європейська комісія щороку ухвалює пакет розширення – стратегічний документ про політику розширення і звіти щодо прогресу, досягнутого країнами-кандидатами й потенційними кандидатами. Зокрема, у пакеті розширення 2023 року Єврокомісія рекомендувала розпочати переговори про вступ з Україною та Молдовою. Це рішення було прийнято після того, як Україна отримала статус кандидата на членство в ЄС у 2022 році та

провела значну роботу з виконання вимог для інтеграції. 30 жовтня 2024 року Європейська Комісія опублікувала Звіт щодо України в рамках Пакета розширення 2024 року (Document 52024SCo699, 2024), який серед іншого містить оцінку прогресу України щодо адаптації національного аграрного законодавства до вимог ЄС у наступних сферах: 1) сільське господарство та розвиток сільських районів (Розділ 11); 2) безпека харчових продуктів, ветеринарна та фітосанітарна політика (Розділ 12); 3) рибальство та аквакультура (Розділ 13). Варто звернути увагу, що серед першочергових напрямів адаптації аграрного законодавства України у сфері сільського господарства та розвитку сільських районів зазначається про необхідність прийняття закону про асоціацію сільськогосподарських виробників. Так, у Звіті вказується, що закон про асоціацію сільськогосподарських виробників, частково узгоджений, очікує на прийняття парламентом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

В аграрно-правовій науці України специфіка правового становища сільськогосподарських товаровиробників як суб'єктів агробізнесу була досліджена в роботах Г. С. Корнієнко, Т. В. Курман, А. М. Статівки та інших вчених. Організаційно-правові форми ведення товарного сільськогосподарського виробництва були предметом дослідження В. М. Єрмоленка, О. Д. Костур, П. Ф. Кулинич, С. І. Марченко, М. М. Чабаненка та інших вчених. Були проведені комплексні дослідження особливостей окремих організаційно-правових форм сільськогосподарських товаровиробників, зокрема фермерських господарств (О. В. Гафурова, С. Ф. Домбровський, Т. О. Коваленко, О. Д. Костур, П. Ф. Кулинич, Т. Б. Саркісова, В. Ю. Уркевич, Т. М. Чурилова та інші вчені), сільськогосподарських кооперативів (Х. А. Гайдаржи, Х. А. Григор'єва, О. В. Гафурова, В. Ф. Жаренко, М. М. Ігнатенко, С. І. Марченко, Т. Б. Саркісова та інші вчені), господарських товариств (Н. О. Багай, О. Д. Костур та інші вчені). Роль саморегулювних організацій у регулюванні сільського господарства досліджувала І. Ю. Ломакіна. Водночас специфіка правового регулювання утворення та діяльності об'єднань сільськогосподарських товаровиробників в Україні не стала предметом комплексного наукового дослідження. Цій проблемі була присвячена стаття Е. С. Юрченко (Юрченко, 2023), проте це дослідження було проведено понад два роки тому та не зачіпало питання адаптації національного законодавства до *acquis* ЄС.

Мета статті полягає у виявленні специфіки правового регулювання утворення та діяльності об'єднань сільськогосподарських товаровиробників відповідно до *acquis* ЄС, з'ясуванні сучасного стану правового регулювання об'єднання сільськогосподарських товаровиробників за законодавством України та обґрунтуванні пропозицій щодо можливості та шляхів адаптації національного правового регулювання у цій сфері до європейських вимог.

Методика дослідження

Методика включає комплексний аналіз та узагальнення науково-теоретичного, законодавчого та законопроектного матеріалу, а також обґрунтування відповідних висновків та рекомендацій з метою удосконалення правового регулювання об'єднання сільськогосподарських товаровиробників. Під час дослідження використовувалися наступні **методи** наукового пізнання: порівняльно-правовий, системно-структурний, аналізу та синтезу, а також історичний метод.

Виклад основного матеріалу дослідження

Проект Закону України про об'єднання сільськогосподарських товаровиробників (реєстр. № 8149) було прийнято за основу ще два роки тому згідно з Постановою Верховної Ради України від 2 травня 2023 року¹ (далі – Законопроект). Необхідність прийняття цього Законопроекту передбачена Планом заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, який був затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2017 р. № 1106. Законопроект спрямований на адаптацію приписів Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 1308/2013 від 17 грудня 2013 року про спільну організацію ринків сільськогосподарських продуктів та скасування регламентів Ради (ЄЕС) № 922/72, (ЄЕС) № 234/79, (ЄС) № 1037/2001 і (ЄС) № 1234/2007² (далі – Регламент № 1308/2013) та Делегованого Регламенту Комісії (ЄС) 2016/232 від 15 грудня 2015 року, що доповнює Регламент (ЄС) № 1308/2013 Європейського Парламенту та Ради щодо певних аспектів співпраці виробників³. Адаптація полягає у законодавчому врегулюванні механізму визнання організацій виробників, асоціацій організацій виробників та міжгалузевих організацій в сільськогосподарських галузях, надання таким організаціям статусу репрезентативних та впровадження для організацій із репрезентативним статусом додаткових прав в частині поширення їх правил, стандартів та рішень для інших сільськогосподарських товаровиробників, які не є їх членами, сплату цими особами фінансових внесків в разі отримання послуг від таких організацій, а також врегулювання правового статусу транснаціональних організацій.

В Європейському Союзі налічується 9,1 мільйона фермерів, багато з яких працюють на відносно невеликих сімейних фермах, незалежно одне від одного. Натомість спостерігається набагато вища концентрація між постачальниками сільськогосподарських ресурсів, переробниками харчових продуктів та роздрібними торговцями, що ускладнює для фермерів захист своїх інтересів під час укладення угод з іншими учасниками ланцюга постачання продовольства (Producer and interbranch organisations, 2024). Щоб усунути зазначені диспропорції та збалансувати інтереси виробників, переробників, споживачів і суспільства загалом, ЄС підтримує фермерів, які бажають співпрацювати та працювати разом в організаціях виробників, а також тих, хто бажає співпрацювати зі своїми партнерами у сфері переробки та реалізації сільськогосподарської продукції в рамках міжгалузевих організацій. Адже, як зазначає П. Ф. Кулинич (2015, с. 296), саме сімейне господарювання у сільському господарстві країн Європейського Союзу є важливою гарантією повноцінного розвитку сільських територій, оскільки завдяки діяльності сімейних ферм відтворюється сільський уклад.

Організації виробників зміцнюють колективну силу фермерів під час укладення угод шляхом: концентрації поставок; спільної переробки, розповсюдження та продажу продукції, співпраці у маркетингових зусиллях; надання технічної та логістичної підтримки, включаючи стале управління ресурсами та заходи щодо пом'якшення наслідків зміни клімату; допомоги в управлінні якістю; оптимізації виробничих витрат та

¹ Постанова Верховної Ради України «Про прийняття за основу проекту Закону України про об'єднання сільськогосподарських товаровиробників» від 2 травня 2023 р. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/40694> (дата звернення: 09.09.2025).

² Regulation (EU) No 1308/2013 of the European Parliament and of the Council of 17 December 2013 establishing a common organisation of the markets in agricultural products and repealing Council Regulations (EEC) No 922/72, (EEC) No 234/79, (EC) No 1037/2001 and (EC) No 1234/2007. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2013/1308/oj/eng> (дата звернення: 16.09.2025).

³ Commission Delegated Regulation (EU) 2016/232 of 15 December 2015 supplementing Regulation (EU) No 1308/2013 of the European Parliament and of the Council with regard to certain aspects of producer cooperation. URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_del/2016/232/oj/eng (дата звернення: 02.10.2025).

прибутковості відповідно до екологічних стандартів та стандартів добробуту тварин; стабілізації цін виробників, а також сприяння передачі знань.

Відповідно до Глави III «Організації виробників, асоціації та міжгалузеві організації» Регламенту № 1308/2013 держави-члени можуть визнати організації виробників, які: (a) засновані виробниками у конкретному секторі, (b) сформовані за ініціативи виробників, які здійснюють принаймні один із таких видів діяльності, як спільне перероблення; спільне розповсюдження, у тому числі через спільні платформи для продажів або спільне транспортування; спільне пакування, маркування або просування; спільна організація контролю якості; спільне використання обладнання або приміщень для зберігання; спільне управління відходами, що безпосередньо пов'язані з виробництвом; спільна закупівля засобів виробництва; будь-які інші спільні послуги, спрямовані на досягнення однієї з цілей, перерахованих у пункті (c) цього параграфа; (c) переслідують конкретну мету, що може охоплювати щонайменше одну з таких цілей: забезпечення планування виробництва та його узгодження з попитом, зокрема в тому, що стосується якості та обсягу; концентрація пропозиції та введення в обіг продуктів, що їх виробили їхні члени, у тому числі через прямі продажі; оптимізація виробничих витрат та прибутку від інвестицій як реакція на екологічні стандарти та стандарти добробуту тварин і стабілізація цін виробників; проведення досліджень та розроблення ініціатив щодо методів сталого виробництва, інноваційних практик, економічної конкурентоспроможності та розвитку ринку; просування використання екологічно раціональних практик вирощування сільськогосподарських культур та виробничих технологій, а також раціональних практик, методів забезпечення добробуту тварин та надання технічної допомоги для цього; просування використання виробничих стандартів та надання технічної допомоги для цього, поліпшення якості продукту та розроблення продуктів із охоронюваною назвою місця походження, охоронюваним географічним зазначенням або продуктів з національним маркуванням якості; управління побічними продуктами, зокрема для охорони якості води, ґрунту та ландшафту, збереження або заохочення біорізноманіття та підвищення рівня циркулярності; сприяння сталому використанню природних ресурсів та пом'якшенню кліматичних змін; розроблення ініціатив у сфері просування та маркетингу; управління пайовими інвестиційними фондами; надання необхідної технічної допомоги для використання ф'ючерсних ринків та схем страхування.

Регламентом № 1308/2013 передбачено, що держави-члени ЄС можуть визнавати три типи об'єднань агровиробників: організації виробників (*producer organizations*), асоціації таких організацій, а також міжгалузеві організації (*interbranch organizations*). Вказаний нормативно-правовий акт визначає також можливі цілі роботи організацій виробників: це регулювання пропозиції для стабілізації цін (при цьому не допускаючи обмеження конкуренції чи збитків для інших учасників ринку), маркетинг відповідних продуктів, наукові й технологічні розробки для більш ефективного виробництва та зниження шкоди для довкілля, технічна допомога (навчання) для фермерів тощо (ст. 152). Міжгалузеві організації займаються схожими питаннями, але на вищому рівні. Наприклад, вони збирають та публікують дані про обсяги виробництва й торгівлі, про ціни, аналізують ринок та вивчають можливості експорту, сприяють органічному агровиробництву та відповідальному поводженню з відходами, розробляють методи підвищення якості продукції та ін. (ст. 157) (Іванов, Сологуб, 2023).

Підготовлений на виконання Угоди про асоціацію України із ЄС Законопроект про об'єднання сільськогосподарських товаровиробників визначає порядок та вимоги до визнання компетентним органом організацій виробників, асоціацій організацій

виробників та міжгалузевих організацій, що утворюються за участі сільськогосподарських товаровиробників (далі – об'єднання сільськогосподарських товаровиробників), права та обов'язки їх членів, взаємовідносини об'єднань сільськогосподарських товаровиробників з органами державної влади та місцевого самоврядування, порядок надання компетентним органом об'єднанням сільськогосподарських товаровиробників статусу репрезентативного об'єднання та особливості їх правового статусу. Зокрема, об'єднанням сільськогосподарських товаровиробників визнається:

- 1) організація виробників – юридична особа, створена сільськогосподарськими товаровиробниками, яка відповідає встановленим вимогам до її діяльності та визнана компетентним органом;
- 2) асоціація організацій виробників – юридична особа, утворена визнаними компетентним органом організаціями виробників, яка відповідає встановленим вимогам до її діяльності та визнана компетентним органом;
- 3) міжгалuzeва організація – юридична особа, утворена визнаними компетентним органом організаціями виробників та/або асоціаціями організацій виробників, яка відповідає встановленим вимогам до її діяльності та визнана компетентним органом.

Варто звернути увагу, що згідно із Законопроектом об'єднання сільськогосподарських товаровиробників визнається непідприємницьким товариством, основною метою якого не є одержання прибутку. Воно не може самостійно займатися сільськогосподарською діяльністю, яка є предметом регулювання цього об'єднання, а також здійснювати інші види підприємницької діяльності. Об'єднання сільськогосподарських товаровиробників засновується та діє на засадах добровільного членства, здійснює регулювання сільськогосподарської діяльності своїх членів шляхом затвердження правил (стандартів) діяльності та забезпечення контролю за їх виконанням.

З метою врегулювання правового становища об'єднання сільськогосподарських товаровиробників Законопроектом також закріплені мета, основні завдання об'єднань сільськогосподарських товаровиробників та принципи їх діяльності; засади взаємодії об'єднань сільськогосподарських товаровиробників з органами державної влади, органами місцевого самоврядування та відповідні гарантії для таких об'єднань; вимоги, дотримання яких є необхідними для визнання кожного з видів таких об'єднань, порядок розгляду заяв про їх визнання; доступність та публічність інформації про діяльність таких об'єднань шляхом ведення відповідного державного реєстру, який є частиною Державного аграрного реєстру; вимоги та порядок надання компетентним органом статусу репрезентативного об'єднання та додаткові права, які отримують такі об'єднання за наслідками надання їм статусу репрезентативного; особливості державного нагляду (контролю) за об'єднаннями сільськогосподарських товаровиробників з боку компетентного органу тощо. Позитивним моментом Законопроекту є те, що в його прикінцевих та перехідних положеннях передбачено внесення змін та доповнень до низки законів з метою запобігання виникненню юридичних дефектів, зокрема колізій.

Водночас Законопроект не позбавлений певних вад та зазнав критики як з боку практиків, так і з боку науковців. Так, Е. С. Юрченко звертає увагу, що відповідно до Угоди про асоціацію на Україну було покладено зобов'язання імплементувати Регламенти Ради (ЄС) № 1234/2007 щодо трьох питань діяльності об'єднань сільськогосподарських товаровиробників: механізм визнання міжгалузевих організацій у сільськогосподарських галузях; механізм узгодження дій із міжгалузевими організаціями; обов'язок суб'єктів

господарювання, які не є членами міжгалузевих організацій, сплачувати фінансові внески в разі отримання послуг від таких організацій. Проте зазначений Регламент ЄС втратив чинність, а зобов'язань на імплементацію нового регулювання Україна на себе не взяла. Незважаючи на це, автори законопроекту посилаються саме на новий Регламент №1308/2013, по суті не маючи на це легальних підстав (Юрченко, 2023, с. 8).

Аналіз змісту Законопроекту свідчить про його істотні розбіжності із приписами Регламенту № 1308/2013, зокрема:

- щодо цілей існування об'єднань виробників: згідно з Регламентом шість із одинадцяти цілей стосуються розробки і впровадження нових технологій, а серед десяти цілей, визначених Законом, до розвитку технологій можна віднести лише одну;

- щодо порядку утворення об'єднання сільськогосподарських товаровиробників: згідно з преамбулою та ст. 2 Законопроекту об'єднання утворюються за участі сільськогосподарських товаровиробників, які здійснюють сільськогосподарську діяльність щодо сільськогосподарської продукції (а не за ініціативою, як визначає Регламент № 1308/20). Зазначене не відповідає основним цілям Регламенту, згідно з яким об'єднання сільськогосподарських товаровиробників мають створюватися саме як демократичні та самоврядні організації;

- щодо визначення об'єднання сільськогосподарських товаровиробників як репрезентативного: Законопроект встановлює вимоги лише до частки на ринку: 60 % – для організацій виробників у секторі фруктів та овочів, 50 % – для решти й міжгалузевих організацій, $\frac{2}{3}$ – для асоціацій організацій виробників. Натомість Регламент № 1308/20 окрім вимоги до часток ринку встановлює вимогу до кількості учасників такої організації – їх має бути не менше 50 % відповідних виробників, що має на меті врахування інтересів більшості учасників ринку;

- щодо процедури фінансування об'єднань сільськогосподарських товаровиробників: Регламент № 1308/20 зазначає, що фінансування відбувається за рахунок членських внесків (і також передбачена можливість за рішенням уряду відповідної країни стягнення плати з нечленів, якщо вони виграють від діяльності організації), водночас Законопроект передбачає «інші джерела, не заборонені законодавством». Хоча це стандартне формулювання для нашого законодавства, у цьому разі воно спотворює систему стимулів. Адже якщо організація фінансується лише за рахунок членських внесків, члени організації будуть зацікавлені в тому, щоб організація працювала ефективно та досягала задекларованих цілей. Це стимулюватиме їх брати активну участь у діяльності організації, тобто організація буде демократичною та самоврядною (Іванов, Сологуб, 2023);

- щодо розробки проектів законів, інших регуляторних актів: Законопроект містить зобов'язання (а не право) органів влади залучати до розробки проектів законів, інших регуляторних актів репрезентативні об'єднання виробників (ст. 12) і тим самим створює інструмент для лобіювання інтересів певної групи виробників;

- щодо локальної нормотворчості: в Законопроекті істотно обмежується локальна нормотворчість об'єднань сільськогосподарських товаровиробників, оскільки законодавчо врегульовуються внутрішні відносини, які повинні були б регулюватися статутами, зокрема: відсутність заборгованості за членськими внесками (ст. 7), термін отримання членом організації інформації від неї (ст. 9), механізми контролю організації за виконанням її членами внутрішніх правил (ст. 10) чи механізм розподілу голосів у репрезентативній організації (ст. 12);

- щодо заборони членства в кількох об'єднаннях сільськогосподарських товаровиробників: Законом передбачена заборона членства в кількох об'єднаннях

сільськогосподарських товаровиробників, санкції за порушення статуту членами та обов'язковість сплати внеску, натомість у Регламенті № 1308/20 таких обмежень немає.

Згідно з висновком Головного науково-експертного управління апарату Верховної Ради України і рішенням Комітету Верховної Ради України з питань антикорупційної політики (Рішення Комітету Верховної Ради України з питань антикорупційної політики щодо експертного висновку законопроекту № 8149), у Законопроекті виявлено окремі приписи, що містять корупційні фактори, зокрема: а) відсутні критерії оцінювання відповідності/невідповідності вимогам, за наявності яких центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну аграрну політику, визнає об'єднання сільськогосподарських товаровиробників та надає відповідному об'єднанню статус репрезентативного, а також не закріплено чіткої процедури оцінювання на відповідність вказаним вище вимогам; б) центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної аграрної політики, делегується право визначати Порядок визнання об'єднань сільськогосподарських товаровиробників та Методику визначення відповідності об'єднання сільськогосподарських товаровиробників, що є потенційним конфліктом інтересів.

Істотні юридичні дефекти притаманні також термінологічному апарату Законопроекту, зокрема потребують уточнення щодо доцільності їх використання такі терміни, як «організація виробників», «асоціація організацій виробників», «міжгалузева організація», «сектор фруктів та овочів».

Варто також звернути увагу, що в даний час в Україні прийнято та діє спеціальне законодавство, спрямоване на реалізацію права суб'єктів агробізнесу на добровільне об'єднання у формі громадських спілок або асоціацій відповідно до Закону України «Про громадські об'єднання» від 22 березня 2012 р. В Україні створені Громадська спілка «Аграрний Союз України», Громадська спілка «Українська мережа сільського розвитку», Національна асоціація цукровиків України, Національна асоціація виробників м'ясопродуктів України «Укрм'ясо» та інші. Об'єднання керуються принципами добровільності, самоврядності, рівності, відсутності майнового інтересу їх членів, прозорості та публічності.

Варто також звернути увагу, що Законопроект викликав негативне сприйняття у низки асоціацій сільгоспвиробників. Так, дванадцять аграрних асоціацій України звернулися до депутатів – розробників Законопроекту та членів аграрного комітету з проханням пригальмувати з розглядом у другому читанні цього документа, тому що він був розроблений без залучення громадськості, а закладені в ньому норми протирічать європейській практиці утворення саморегульованих організацій та містять корупційні норми (В Україні будують «схему» ручного управління об'єднаннями сільськогосподарських товаровиробників, 2023).

Висновки

Розроблений на виконання Угоди про асоціацію проєкт закону України про об'єднання сільськогосподарських товаровиробників (реєстр. № 8149) містить низку критичних юридичних дефектів:

1) надмірна імплементація приписів Регламенту № 1308/2013 без врахування існуючого в Україні нормативно-правового регулювання утворення та діяльності громадських об'єднань та саморегульованих організацій. При цьому варто звернути увагу, що

ЄС закликає своїх членів не вдаватися до таких дій як надмірна імплементація (over-implementation or gold-plating), тому що це створює надмірне державне регулювання;

2) істотні розбіжності між Законопроектом та Регламентом № 1308/2013 щодо цілей існування об'єднань виробників та порядку утворення такого об'єднання; визнання об'єднання сільськогосподарських товаровиробників як репрезентативного; процедури фінансування об'єднань сільськогосподарських товаровиробників; заборони членства в кількох об'єднаннях сільськогосподарських товаровиробників; розробки проєктів законів, інших регуляторних актів та локальної нормотворчості;

3) істотні юридичні дефекти притаманні термінологічному апарату Законопроекту, що ускладнює розуміння його приписів (використання таких термінів, як «організація виробників», «асоціація організацій виробників», «міжгалузева організація», «сектор фруктів та овочів»);

4) низка приписів Законопроекту містить корупціогенні фактори;

5) Законопроект не передбачає специфіки регулювання відносин на період воєнного стану. Сьогодні частина земель України є окупованою або не використовується для сільськогосподарського виробництва, оскільки є забрудненою вибухонебезпечними предметами, частина сільськогосподарських підприємств є переміщеною з мобілізованим або внутрішньо переміщеним персоналом, що ускладнює визначення частки репрезентації галузі для реєстрації об'єднання.

Враховуючи наведене вище, проєкт закону України про об'єднання сільськогосподарських товаровиробників (реєстр. № 8149) потребує істотного доопрацювання в частині усунення корупціогенних факторів та узгодження його приписів із національним законодавством та термінологією, із Регламентом Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 1308/2013 та Делегованим Регламентом Комісії (ЄС) 2016/232.

Перспективи подальших наукових розвідок

Стаття може бути основою для подальших комплексних досліджень особливостей правового регулювання об'єднання сільськогосподарських товаровиробників, а також перспектив адаптації національного аграрного законодавства до *acquis* ЄС.

Список використаних джерел

1. Document 52024SC0699 «Commission Staff Working Document Ukraine 2024 Report Accompanying the Document Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions 2024 Communication on EU Enlargement Policy» swd/2024/699 final. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52024SC0699> (дата звернення: 12.08.2025).

2. Юрченко Е. Лобістські норми і дисбаланс інтересів. Що не так із законопроектом про об'єднання сільськогосподарських товаровиробників? *Юридичний вісник*. 2023. № 44-45. 1-15 листопада. С. 8-9. URL: <https://lexinform.com.ua/zakonodavstvo/lobistski-normy-i-dysbalans-interesiv-shho-ne-tak-iz-zakonoproektom-pro-ob-yednannya-silskogospodarskyh-tovarovyrobnykiv/> (дата звернення: 02.09.2025).

3. Producer and interbranch organisations. URL: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/agri-food-supply-chain/producer-and-interbranch-organisations_en (дата звернення: 02.10.2025).

4. Кулинич П. Ф. Правові питання вдосконалення фермерського господарства в контексті розвитку сільських територій України. *Правова держава*. 2015. Вип. 26. С. 293-300.

5. Іванов О., Сологуб І. Об'єднання сільськогосподарських товаровиробників: імплементація норм ЄС до українського законодавства. *Вокс Україна*. 2023. URL: <https://voxukraine.org/ob-yednannya-silskogospodarskyh-tovarovyrobnykiv-implementatsiya-norm-yes-do-ukrayinskogo-zakonodavstva> (дата звернення: 13.10.2025).

6. Рішення Комітету Верховної Ради України з питань антикорупційної політики щодо експертного висновку законопроекту № 8149. URL: [blob:https://itd.rada.gov.ua/220b5552-3454-48a2-a942-504c2e944f57](https://itd.rada.gov.ua/220b5552-3454-48a2-a942-504c2e944f57) (дата звернення: 28.09.2025).

7. В Україні будують «схему» ручного управління об'єднаннями сільськогосподарських товаровиробників. *Agropolit*. 2023. URL: <https://agropolit.com/spetsproekty/1017-v-ukrayini-buduyut-shemu-ruchnogo-upravlinnya-obyednannymi-silskogospodarskih-tovarovirobnikiv> (дата звернення: 08.10.2025).

References

1. Document 52024SC0699 «Commission Staff Working Document Ukraine 2024 Report Accompanying the Document Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions 2024 Communication on EU Enlargement Policy» swd/2024/699 final. Retrieved from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52024SC0699>. [in English]

2. Yurchenko, E. (2023) Lobistski normy i dysbalans interesiv. Shcho ne tak iz zakonoproektom pro obiednannia silskohospodarskykh tovarovyrobnykiv? [Lobbying norms and imbalance of interests. What is wrong with the draft law on associations of agricultural producers?] *Yurydychnyi visnyk*. № 44-45. 1-15 lystopada. S. 8-9. Retrieved from: <https://lexinform.com.ua/zakonodavstvo/lobistski-normy-i-dysbalans-interesiv-shho-ne-tak-iz-zakonoproektom-pro-ob-yednannya-silskogospodarskykh-tovarovyrobnikiv/> [in Ukrainian].

3. Producer and interbranch organisations. Retrieved from: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/agri-food-supply-chain/producer-and-interbranch-organisations_en. [in English]

4. Kulynych, P. F. (2015) Pravovi pytannia vdoskonalennia fermerskoho hospodarstva v konteksti rozvytku silskykh terytorii Ukrainy [Legal issues of improving farming in the context of the development of rural areas of Ukraine]. *Pravova derzhava*. Vyp. 26. S. 293-300 [in Ukrainian].

5. Ivanov, O., Solohub, I. Obiednannia silskohospodarskykh tovarovyrobnykiv: implementatsiia norm YeS do ukrainskoho zakonodavstva [Association of Agricultural Producers: Implementation of EU Norms into Ukrainian Legislation]. *Voks Ukraina*. 2023. Retrieved from: <https://voxukraine.org/ob-yednannya-silskogospodarskykh-tovarovyrobnikiv-implementatsiya-norm-yes-do-ukrayinskogo-zakonodavstva> [in Ukrainian].

6. Rishennia Komitetu Verkhovnoi Rady Ukrainy z pytan antykoruptsiinoi polityky shchodo ekspertnoho vysnovku zakonoproektu № 8149 [Decision of the Committee of the Verkhovna Rada of Ukraine on Anti-Corruption Policy on the Expert Opinion of Draft Law No. 8149]. Retrieved from: [blob:https://itd.rada.gov.ua/220b5552-3454-48a2-a942-504c2e944f57](https://itd.rada.gov.ua/220b5552-3454-48a2-a942-504c2e944f57) [in Ukrainian].

7. V Ukraini buduiut «skhemu» ruchnogo upravlinnia obiednanniamy silskohospodarskykh tovarovyrobnykiv [In Ukraine a «scheme» of manual management of agricultural producer associations is being built]. *Agropolit*, 2023. Retrieved from: <https://agropolit.com/spetsproekty/1017-v-ukrayini-buduyut-shemu-ruchnogo-upravlinnya-obyednannymi-silskogospodarskih-tovarovirobnikiv> [in Ukrainian].

ADAPTATION OF THE LEGAL REGULATION OF AGRICULTURAL PRODUCERS' ASSOCIATIONS TO EU REQUIREMENTS

Kovalenko Tetiana*

**Doctor of Law, Professor, Educational and Scientific Law School, Department of Land and Agrarian Law, Taras Shevchenko National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine)*

The article is devoted to the analysis of the current state and prospects for adaptation to the EU acquis of the legal regulation of the formation and activities of agricultural producer associations in Ukraine in implementation of the Association Agreement.

Based on the study of the provisions of Regulation (EU) No. 1308/2013 of the European Parliament and of the Council of 17 December 2013 on the common organisation of the markets in agricultural products and repealing Council Regulations (EEC) No. 922/72, (EEC) No. 234/79, (EC) No. 1037/2001 and (EC) No. 1234/2007 and Commission Delegated Regulation (EU) 2016/232 of 15 December 2015 supplementing Regulation (EU) No. 1308/2013 of the European Parliament and of the Council as regards certain aspects of producer cooperation, the

specifics of the legal mechanism for the recognition of producer organisations, associations of producer organisations and interbranch organisations in agricultural sectors in the European Community have been identified.

The article reveals that, in order to implement the Association Agreement, the draft law of Ukraine on associations of agricultural producers (registration number 8149) was adopted as a basis two years ago in accordance with the Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine dated May 2, 2023, however, it contains a number of critical legal defects (excessive implementation of the provisions of Regulation No. 1308/2013 without taking into account the existing regulatory framework in Ukraine; significant discrepancies between the draft law of Ukraine on associations of agricultural producers and Regulation No. 1308/2013; significant legal defects in the terminological apparatus; the presence of corruption-prone factors; the absence of specifics of legal regulation of relations during martial law). The author justifies the need for significant revision of the draft law of Ukraine on associations of agricultural producers in terms of eliminating corruption-generating factors and harmonizing its provisions with national legislation and terminology, with Regulation (EU) No. 1308/2013 of the European Parliament and of the Council and Commission Delegated Regulation (EU) 2016/232.

Key words: *acquis communautaire EU, agricultural legislation, adaptation, associations of agricultural producers, agricultural enterprise, agricultural production, agricultural producer, legal defects.*

*Дата першого надходження статті до видання: 27.10.2025
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 14.12.2025
Дата публікації: 29.06.2026*